

SELVA BEKR ÖYKÜLERİNDE KADIN OLGUSU

Senem SOYER*

Öz: Bu çalışmada Selva Bekr adlı Mısırlı kadın yazarın Samanyolu adlı kısa öyküsünün çevirisinin yapılması ve incelenmesi hedeflenmiştir. Selva Bekr, Mısır’da kadının toplumsal konumu üzerine yazan feminist yazarlardan biridir.

Mısır kadın hareketinin dünyadaki ve batıdaki kadın hareketinden farklı olarak nasıl bir yol izlediği hakkında da bilgi verilmiştir. Selva Bekr’in Mısır kadın hareketi ve feminist edebiyatı içinde aldığı rol incelenmiş, edebi kişiliği hakkında bilgi verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Selva Bekr, öykü, kadın, Mısır.

PHENOMENON OF WOMAN IN SALVA BAKR’S STORIES

Abstract: This study aims at translating and surveying the short story called “Samanyolu” which was written by the Egyptian writer Salva Bakr. She is one of the feminist writers who writes about the social position of women in Egypt.

In this study, some information is also given about how Egyptian women movement followed a different way unlike the women movement in the world and the western world (Europe). The role that Salva Bakr played in Egyptian women movement and in feminist literature is analysed and information about her literary personality is given.

Keywords: Salva Bakr, story, woman, Egypt.

*Yrd. Doç. Dr., Kırıkkale Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arapça Mütercim-Tercümanlık Anabilim Dalı (senemsoyer@gmail.com).

Giriş

Mehmet Ali Paşa döneminde Rifâa‘ Râfi‘ et-Tahtâvî öncülüğünde Fransa’ya eğitime giden öğrenciler, orada aldıkları eğitim ile kendi ülkelerindeki modernleşme hareketini başlatmışlardır. Nahda olarak bilinen Arap Rönesansı birçok alanda modernleşmenin başlangıcı olmuştur. Edebiyat alanında da yaşanan değişimler konu ve içerik bakımından farklılaşmalarla kendini hissettirmiştir. “*Arap edebiyatında geleneksel anlatı türleri Binbirgece Masalları, Antara Efsaneleri, Hayy bin Yakzân ve Makâmeler’e kadar uzansa da modern anlamda öykü 19. yüzyılın sonlarında gelişen ve ancak 20. yüzyılın ilk yıllarında olgunlaşan yeni bir edebî türdür.*”¹

Modern Arap öykücülüğünün Mısırlı kadın yazarlarından olan Selva Bekr, *Derbu’t-tebbâni (Samanyolu)* adlı öyküsünde toplumun kadın algısını yine bir kadın anlatıcı gözüyle okuyucuya sunmuştur. 1949 yılında el-Matariyya’da (Mısır) dünyaya gelen Selva Bekr, ikincil plana itilen, ihmal edilen, zihinsel ve fiziksel engelli kadınların sesi olan bir yazardır. Ayn Şems Üniversitesi Ticaret Fakültesi işletme bölümünün (1972) ardından aynı üniversitenin tiyatro eleştirmenliği (1976) bölümünü bitirmiştir. Modern Arap öykücülüğünün sessiz yıldızı olarak tanımlanan Selva Bekr, eserlerini yazarken tarihsel olaylardan ilham aldığını dile getirmiştir. Ancak burada şunu belirtmek gerekir ki Bekr; tarihi hikâye yazmadığını, günümüz ile bağlantılı olaylarla tarih hakkında hikâyeler yazdığını ifade etmiştir. Öykü seçkilerinden ilki *Basit Hikâye* adıyla 1979 yılında yayımlanmıştır. Daha sonra 1986 yılında romanlarından ilki olan *Zinât fi cenâzeti’r-reis* yayımlanmıştır. Yedi öykü koleksiyonu, yedi romanı ve bir tiyatro oyunu yazan Bekr, eşi ve iki çocuğuyla Kahire’de yaşamaktadır.

Derbu’t-tebbâni (Samanyolu) isimli bu öyküde, yalnız yaşayan bir kadının, komşu evden gelen sesleri karı-koca kavgası zannedip onlara yardımcı olma gayreti ve planı ele alınmıştır. Öyküde kadın anlatıcı başlangıçta yalnız yaşamanın verdiği ürkeklikle komşu evden gelen sesler neticesinde duyduğu korkuyu tarif etmekte, bununla birlikte küçüklüğünde dinlediği şeytan hikâyelerini anımsamaktadır. Öykü, eşine çay yapmayı reddettiği için eşi tarafından boşanmış bir kadın tarafından anlatılmaktadır. Boşandıktan sonra taşındığı şehirdeki insanların gürültüsünden duyduğu rahatsızlığı, insanların hayatlarını kafes içine hapsedilmiş gibi yaşadıklarını yeri geldikçe dile getirmektedir. Bütün bu gürültüler içinde sürekli tartışma seslerini duyduğu komşu evin erkeğini birkaç defa gördüğünü ancak kadını görmediğini ifade etmiştir. Görünüşüyle iyi bir adam olduğunu düşündüğü

¹ Mehmet Hakkı Suçın, “Arap Öykücülüğünde Kilit Bir İsim: Yahya Hakkı”, *Son Duvar*, 1998, s. 30.

adamın karısının da iyi bir insan olduğuna inanmaktadır. Çünkü kadının ne kavgada ne de ağlarken hiç sesi duyulmaz. Kavgaların genellikle akşam saatlerinde olmasından hareketle adamın içkici olabileceğini, karısının ahmak olduğu için onu idare edemediğini de düşünmektedir. Kavga gürültüden sonra anlatıcının hayalinde adamın kibarlığını ön plana çıkacak şekilde karısıyla olan ilişkisi tasvir edilmektedir. Mekânsal olarak iki ev arasında geçen öyküde evlilik, boşanma, yalnız yaşama görünümleri ve kadının sınırlı çalışma hayatı gibi olgular, toplumsal kabul algısını olumsuz bir eleştiriye tabi tutmamasına karşın, kabullenmiş bir anlayış içinde sunulmuştur.

Bu öyküde vurgu, kadının sessiz olduğu, itaat ettiği, kocasına hizmet ettiği sürece iyi bir kadın olarak algılandığı üzerine yapılmıştır. Anlatıcının da ifade ettiği gibi; adam iyi birine benzemekte dolayısıyla karısı da iyi biri olarak hayal edilmektedir. Ayrıca bu öyküde kadının toplum tarafından belirlenen ve kabul gören davranışları, fiziksel özellikleri ve karakteristik özellikleri de belirtilmiştir. Eğer kadın vurdumduymaz ve kışkırtıcı özelliklerde ise kocası kendisine ikinci bir eş bulma hakkına sahiptir.²

Bu öyküde mekân olarak evin seçilmesi, kadın için en uygun yerin evi olduğu algısını güçlendirmektedir. Ayrıca çalışan biri olarak okuyucuya sunulan anlatıcı kadının eğitimci olması aslında kadınlar için meslek ayrımcılığının güzel bir örneğini oluşturmaktadır. Komşu kadının fiziksel özellikleri tarif edilirken beyaz tenli ve kilolu olması yine toplumsal kabullere vurgu yapar niteliktedir.

Anlatıcı bir yandan kadının toplum tarafından algılanışına dikkat çekerken diğer yandan da yalnız yaşama konusuna eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşmıştır. Şehirde yaşayanları, kafeslerde hapsedilmiş, herkes kendi hücrelerinde diğerinden habersiz yaşıyor olarak tasvir etmiştir. Anlatıcı kişi, kavga eden komşulara karşı diğer mahalle halkı ve apartman sakinlerinin tepkisizliğini eleştirmekte, eşlerin aralarını bulmak gerektiğini savunmaktadır. “*Ama bu komşuların içindeki gariplik bütün bu kavgalara ve bağrıslara rağmen karı-kocanın aralarını düzeltmeye gayretleri yoktu. Bu büyük şehirde insanların işi garipti. Büyük kafeslerde yaşayan hayvanlar gibiydiler. Herkes kendi kafesinde diğerinin varlığından habersizmiş gibi sanki bu şehirde kendinden başkası yokmuş gibi davranıyor.*”³ Ancak bu değerini kaybolmaya yüz tuttuğunu belirtmektedir.

² Selva Bekr, **Erânib**, “Derbu’t-tebbâni”, Kahire, 3. bs., Mektebetu Medbûlf, 2004, s. 98.

³ A.e., s. 96-97.

Anlatım yöntemi açısından ben dili kullanılan öyküde, kadın ile ilgili ifadelerde geleneksellik de göze çarpmaktadır. Kadınların davranışsal olarak erkeklerden beklentilerini romantik bir anlatımla okuyucuya sunan anlatıcı, kadınların duygusal dünyalarına da ışık tutmaktadır.

Selva Bekr, Mısır toplumunun bütün tabakalarında kadına karşı kökleşmiş bir karşı duruş olduğunu ifade etmiştir. Kadınlar çeşitli sebeplerden dolayı hayata yenik düşen kadınların duygu dünyaları üzerine yoğunlaşmıştır. Sosyal eşitsizliklere dikkat çekerek toplumun her kesimi için adaletin sağlanması üzerine yazmakta ve fakir Mısır kadınının betimlemesini ustaca yapmaktadır. Mısır Kadınlar Birliği'nin kurucusu kadınların farklılıklarına da dikkat çekmiştir. 2011 yılındaki devrim yoluyla bir uyanış yaşayan Mısırlı kadınların, sorunlarını çözeceğine inancı tamdır. Çünkü bu kadınlar asırlardır süregelen bir hayali gerçekleştirmiş ve sokağa çıkarak hak talebinde bulunmuşlardır. Yine bu kadınlar kendilerine en uygun yerin mutfak olduğu düşüncesine da karşı çıkmışlardır. Mısır'da kadının sosyal konumu ile toplumun kadından beklentileri örtüşmemektedir. Toplumun kadınları anne, eş, kız evlat ve kardeş olarak görmek istemesine, onlara başka roller atfetmemesine rağmen kadınlar günümüzde her alanda daha çok yer almaktadırlar. Kadının çocuk bakımı ve aile içi ile sınırlı rolleri ve görevleri değişiklik göstermektedir. Mısır'daki feminist hareket her alandan farklı kadını bir araya getirmiş, ataerkil sisteme karşı çıkan, kendi haklarını savunan kadınları birlik olma bilinci içinde aynı amaca yöneltmiştir.

Hüda Şa'râvî, Nebeviye Musa gibi isimlerle başlayan, eğitim üzerine yoğunlaşan Mısır kadın hareketi gelişerek ve yenilenerek büyümektedir. Mısır'daki feminist hareket terimsel olarak Batılı olsa da içerik ve özellikleri bakımından Mısırlıdır. *"19.yy.da ivme kazanan Mısır'daki kadın hareketleri, kadınların yazılarıyla başlayıp ve Türkiye, İran gibi diğer İslam ülkelerinden farklılık göstermektedir. Mısırlı kadınlar, -Türk ve İran kadınlarının aksine- hem İngiliz sömürgesine karşı çıkmışlar hem de siyasal bir uzantı olarak Vefd Partisi'nin kadın kollarını oluşturmaya başlamışlardır. 1924 yılında kurulan Mısır Feministler Birliği, aynı yıl Türkiye'de kurulan kadın birliği gibi yasal ve siyasal kazanımlar elde edememiştir fakat geniş bir tartışma alanı açmış ve bu alanı korumayı başarmıştır. Kadınlar bu süreçte özellikle modernizm yanlısı erkeklerden büyük destek görmüşlerdir. Özellikle Kâsım Emîn'in Tahrîru'l-mer'e (Kadının Kurtuluşu) isimli kitabının yayımlanması, Mısır'da kızların okula gönderilmesi için verilen mücadeleyi desteklemiş, gücünü artırmıştır. Sömürgeye karşı direniş hareketleri ve topluma eleştirel bir*

*gözle bakmayı sağlayan ulusal bağımsızlık mücadeleleri, kızların okula gidebilmesinde önemli katkılar sağlamıştır.*⁴ Daha sonra kadın hareketi sömürge karşıtı eylemlerle birlikte devam etse de günümüzde Mısır’da kadınlar kendi hak ve özgürlükleri için meydanları doldurmaktadır.

Selva Bekr’in eserlerinde dikkat çektiği yoksul Mısırlı kadınlar, 20. yy. kadın hakları adına önemli adımlar atan, girişimlerde bulunan cesur kadınlar olarak tarihe geçmişlerdir. Çünkü bu kadınlar “...ilk başkaldıran, grev yapan, fabrika işgal eden, gösteri için sokaklara dökülen ve insanlık haklarına saygı gösterilmesini, çalışma saatlerinin kısaltılmasını ve yasayla belirlenmesini, gebelik ve doğum için analık izni verilmesini talebeden kadınlar oldu.”⁵ Bu dönemde elit sınıfa ait kadınların, kadın hareketi çerçevesinde örgütlenmişlerdir. Yoksul işçi sınıfı kadınlar ile bu üst sınıfa ait kadınların talepleri oldukça farklı olmuş, üst sınıf kadınların talebi peçenin kaldırılması üzerine yoğunlaşmıştır. Yoksul işçi kadınların sorunlarından ve peçe takmalarından haberleri yoktu.

Samanyolu

Pencereden baktığımda mekân çok yüksek göründü. Çünkü koyu yeşil yaprakları dışında hurma ağaçlarından başka bir şey görünmüyordu. İçimdeki korku artıyor. Nasıl ve ne zaman girdiğimi, neden burada olduğumu bilmediğim bu gamlı evin şu pencerelerinden veya herhangi bir deliğinden bir defada dışarıya sıçrama umudum kırıldıktan sonra tekrar çıkış yolu aramaya başladım. Karanlık çöküyordu. Kalabalık insanların belirsiz sesleri kulağımı tırmalıyordu. Yardım istemek için bağırıma karar verdim. Ama komşumun söven, küfreden her zamanki çığlığıyla panik bir şekilde uykudan uyandım, ayıldım. İçimde yankılanmaya devam eden sesler arasında karanlıkta gözlerimi açtım. Söylenerek lambanın düğmesini aramak için elimi uzattım. “tık” sesini duymamla odaya ışık yayıldı ve kapının yanındaki koridorda duvarda sabit duran saate baktım. Öfkeyle kendi kendime bağurdım:

Sakin olun ey insanlar, Allah size hidayet etsin, biz de sizin tiksintiliklerinizden kurtulalım. Sabaha kadar kavga, sürekli rahatsızlık. Komşuluğa saygı yok. Sabah işi olan insanlara saygı yok. İnsan kalabalığı, açlık, barbarlık.

Zorlukla esnedim. Tekrar uyumak imkânsız, biliyordum. O çığıktan sonra ve korkunç kâbustan kalktım. Mutfağa girdim, dolabı açtım, aydınlanan dolabın

⁴ Senem Soyer, “Mısırlı Nevâl es-Sa‘dâvî ile Duygu Asena’nın Eserleri ve Edebi Kişiliklerinin Karşılaştırılması”, *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi*, 2013, s. 101.

⁵ Nevâl es-Sa‘dâvî, *Havva’nın Örtülü Yüzü*, Çev: Sibel Özbudun, İstanbul, Anahtar Kitaplar, 1991, s. 220.

içinde sinirlerimi yatıştırarak tatlı bir şey baktım. Akşamki peynirden arta kalanlar, zeytin ve bakladan başka bir şey yoktu. Bir şey bulamayınca elimi su şişesine uzattım. İçmek için bardağa dökerken kulaklarımdan sesler giriverdi: “trak... öf, pöf... sonra komşumun meşhur hırıltılı sesleri, vallahi senin katilin olacağım, sana gün doğmayacak, dinime ve ettiğim ibadetime yemin ederim, Allah’a yemin olsun ki, senin kanını akıtacağım ve senden kurtulacağım.” Kırılan tabakların ve devrilen mobilyaların seslerini duyarak olduğum yerde dehşetle durdum. Nedir bu? Kendime sordum, sonra cevapladım. Adam deli ve cinleri harekete geçti. Belki kendini kaybedip adam onu öldürecek. Dolabın kapağını kapattım, nefes nefese kaldım. Evhamlandım. Kara bela eğer onu öldürdüyse bu gecedен sonra bu dairede kalamam. Ben Çok korkak bir insanım. Ömrüm boyunca şeytan görmedim ama hala hatıralarımda saklı çocukluğumdan beri dinlediğim şeytan hikâyeleri var. Ne tuhaftır ki tek başıma dairemde yalnız yaşıyorum. İçimde başlayan ürpertilerle şeytan hikâyeleri film şeridi oldu arka planda korku besteleri eşliğinde hayalimden geçmeye başladı. Anneannemin anlattığı üçlü şeytan hikâyeleri geçiyor aklımdan: onlardan ilki ayağının derisi soyulmuş şeytan, diğeri ise uzunlamasına yarık üç gözlü, diğeri de siyah keçi derisi gibi tüylü şeytanlar. Bir de komşumuz Hafize Nene’nin anlattığı şeytan; cehennem gibi güçlü, söz dinlemeyen aile bireylerini ıslah etmek için çıkan, duvarları yıkacak derece güçlü bir şeytan. İbrahim amcamın bana anlattığı Sultan Berkuk’un kızının, çiftlik kâhyasının ve üzüm bağlarının hikâyesi.

Kovulmuş şeytandan sığındım. Çünkü özellikle sesler kesildikten ve çığlıklar bittikten sonra korku beni tamamen sarıp kalbimi kapladı. Komşumun dairesi ile benim dairem arasında aydınlık boşluğa uzanan mutfak penceresine doğru parmaklarımda üzerinde yürüdüm. Titriyordum. Sese kulak vererek yürüdüm. Benim penceremin karşısındaki pencerelerine merakla baktım. Karıncanın yürüyüş sesini bile duymaya izin veren derin bir sessizlik. Ya rabbi. Onu gerçekten öldürdü mü? Çoğu zaman bu duyduğum sesler onun ölmesiyle sona mı erdi? Benim dairem karşı dairesinde tatil günümde gün batarken çamaşırları astığım saatte gördüğüm son kavgayı hatırladım. Fıstık yeşili geceliğimi serdikten sonra ona emreden kaba sesini duymuştum:

Kalk, git buradan, hemen kaybol önümden, uyumak istiyorum.

Her zaman olduğu gibi, kulağımda kavga sesleri yankılandı. Ondan cevap duymadım. Fakat sadece bazı zamanlar olduğu gibi kedinin miyavlama sesini duydum. Bu kedi şu ana kadar bu komşuların olduğu dairede gördüğüm tek şeydi. Çünkü mutfak pencerenin kenarına uzanmışken birkaç defa onun besili olduğuna ve sarı

renklerine dikkat ettim. Onu pisi pisi diye çağırduğumda aldırış etmezdi. Gözlerini yarı kapatır, sonra onu bulduğum yerden duyamayacağım şekilde alçak bir sesle miyavlardı. Ama ben ağzının hareketini görüyordum.

Acaba, bu adamın hanımı nasıl bir kadındır? Şeklini tasavvur etmeye çalıştım, onu geleneksel bir kadın olarak hayal ettim. Şişman, beyaz, evcimen tipli. Ben de şişmanım ama evcimen değilim. Evliliğimizin ilk birkaç ayından sonra kocam beni boşadı. Ona çay hazırlamayı reddettiğim bir gün boşanma yemini etti. Beni zevksizlik ve terbiyesizlik ile suçladı. Bana söverek sürdürdüğü uzun bir monologda sakladığı kızgınlığını kustu. Bağırarak benden nefret ettiğini ilan ettiğinde siniri zirveye ulaştı. Ben kadınların utancıydım ve kadın pazarında hiçbir değerim yoktu. Param yok, güzelliğim yok, asaletim yok, soyum yok. Benimle evlenirken körmüş. Sonra onun benimle evlenmesini tavsiye eden soysuzlara lanet etti. Burada, eşi benim okuldan arkadaşım olan teyzesinin oğlunu kastediyordu. Kocam olan tiyatro eğitimi öğretmeni bu adamla konuşmalar bitip perde kapanınca yüzüme söylenen boşanma yeminimle evden çıktım. O saatte kendi kendime karar verdim evlenilecek bir adam kalmadı, bütün erkekler boşanmayı hak ediyor. Ve kararım hala geçerli. Ancak öyle görünüyor ki komşunun karısı evin dışında bir yerde çalışmıyordu. Belki de bu sebepten ya da benim erkenden çıkıp işe gitmemden dolayı hiçbir zaman onun görme fırsatım olmadı. Çünkü bu şehirde çalışmaya başlayıp bu binaya taşındığımdan beri adamı en fazla bir ya da iki defa gördüm. Bana utangaç, terbiyeli bir adam olarak göründü. Merdiven boşluğunda sabah selamlaşmalarında asla göz göze gelmeye yeltenmedi. Hatta kavgada bile sesi, çok çıkmasına rağmen hüzünlü bir yankı gibiydi. Adam kadının yanında sanki dileniyor gibiydi. Ne küfrediyor ne de kötü söz söylüyordu. Görüldüğü kadarıyla iyi bir adamdı. Eşi olan kadını da iyi zannediyorum. Çünkü sesi hiç duyulmuyordu. Hatta ağlama sesini bile duymadım. Belki de o rezillik çıkmasını istemeyen ketum bir kadındır. Tuhaf olan da şuydu ki bütün apartmanı kaplayan tüm bu kavgalara ve bağrışlara rağmen karı-kocanın aralarını düzeltmeye gayretleri olmayan komşulardı. Bu büyük şehirde insanların işi tuhaftı. Büyük beton kafeslerde yaşayan hayvanlar gibiydiler. Herkes kendi kafesinde diğerinin varlığından habersizmiş gibi sanki bu şehirde kendinden başkası yokmuş gibi davranıyor. Ve sese kulak vererek onlarda yeni bir gelişme var mı merakıyla karşı komşunun mutfak penceresine doğru karanlıkta dışarı baktım.

Ama pencerenin buzlu camından ışıktan başka bir şey görmedim. Hareket yok, ses yok, duygu yok, haber yok. Belki de barıştılar. Belki adam kadından özür diledi

ve elini öptü. Sonra onu yatağa götürmek için kucağına aldı. Şimdi orada samimi bir sohbet içindeler. Ama bu ne? Aman Allah'ım, ağlıyor. Adam ağlıyor. Şu an sesi çok net duyuluyor. Ümitsiz, acıyla ve çocuk gibi hıçkırarak ağlıyor, zırıldıyor. Öyleyse kadını öldürmüş olmalı. Bunu yaptığına eminim. La ilahe illa Allah. Adam hezeyan içinde yıkılmış bir halde bunu yaptı. Zavallı kadın. Bir defa bile kadının ona cevap verdiğini, tek kelime ettiğini duymadım. Sesi hiç duyulmazdı. La havle... Oysaki yardım çağırabilir, bağırabilir ya da bir yere sığınabilirdi. Ya da yazıklar olsun sana diye çığlık atabilirdi. Bu sırada keşfettim ki adamın adını bilmiyorum. Bu gizem beni daha da çok korkuttu. Az önce uyurken başıma gelen kâbusu hatırladım. Sanki korkunç rüya devam ediyordu. Emin olmaya çalıştım. Elimi kaldırıp koluma dokundum. Bu sıcak yaz gecesinde, cildimin yapış yapış olduğunu hissettim.

Bütün dikkatimi komşularıma, neden sürekli kavga ettiklerine vermiştim. Kavgaları çoğunlukla akşam ve geceydi. Adam içiyor muydu, akşamcı mıydı? Uyuşturucu mu alıyordu? Ama görünüşü normaldi. Bakışlarında sapkınlık yoktu. Gözlerinde şişkinlik ya da kızarıklık yoktu. Yüzü sakın ve doğaldı. Yüzünü gözümün önüne getirmeye çalıştım. Sanırım zayıf, uzun burunlu, koyu renk gözlüdü. Eşiyle aralarındaki sorunun onu öldürme ve şiddet derecesine getiren problemleri tasavvur edemedim. Kadının kendisini düşündüm. Belki de kadın vurdumduymaz, sinirli ve kıskırtıcı bir kadındır. Ama böyle olsa bile kendine yakışır ikinci bir kadın aramak için ondan ayrılıp güzel bir şekilde boşansın. Ama onu öldürmek ne demek, bunu anlamak mümkün değil. Hatta dövmek bile kabullenilecek bir şey değildir. Belki adam deli dolu asabi bir adamdır. Kendine hâkim olamıyordur. Belki karısı da ahmaktır. Çünkü onu idare edemiyor. Bir erkekle hayatın daha iyi olduğunu anlamıyor. Gelsin bana sorsun bir de.

Biriyle birlikte yaşamak yalnız yaşamaktan iyidir. Hatta önemsiz bir hayvanla yaşamak bile yalnız yaşamaktan iyidir. Yalnız yaşamayı seçmek tek kişilik bir hapse yaşamak demektir. Örneğin benim yanımda herhangi bir canlı olsaydı şu an neler olduğunu onunla konuşur, tartışırdım... Ama...

Bir şeyler görmek için boynumu biraz uzattım; ama karşıdaki kapalı pencereden başka bir şey görünmüyordu. Adam dairesinde acı bir şekilde ağlıyordu. Kalbimi yakan yanağındaki ılık gözyaşlarını hissediyordum. Benim de gözlerime ondan daha sıcak gözyaşları doluyordu. Sesi yükselerek son derece net bir şekilde "ey insanlar ben suçluyum, aklım gitti, kendimi kaybettim. Ya rabbi kurtar beni dünyadan... ühü ühü ühü..." Zavallı adam. Delirdi gerçekten. Kalbim parçalanıyor

onun yüzünden. Ona yardımcı olmam ve bir şey yapmam gerekir. Polisle konuşacağım. Belki adam kendini öldürmeyi düşünebilir. Hemen gelmesi için polisi arayacağım. Peki, kızım sen emin misin adamın kadını öldürdüğüne? Farz edelim ki onu öldürmedi, yetkilileri rahatsız etme ve yalan söyleme sorumluluğunu taşıyabilir misin? Bilmiyorsun musun yetkililer rahatsız olurlarsa, o rahatsızlık veren mahlûku alıp götürürler.

Karmaşaya düştüm. Kendime dedim ki: ama her şeye rağmen bir şey yapmak lazım, susmak imkânsız. Komşumun evinde meydana gelen olayla ilgili merak, şefkat ve istek duyguları arasında çelişkili hisler beni sardı. Böylece kendimi dola-bı açmak için hızlıca yatak odama giderken buldum. Uzun kollu uzun kahverengi elbisemi çıkardım. O elbise evde yabancıları karşılamak için bir kıyafetti. Geceliği-mi çıkardım ve aceleyle elbisemi giydim. Sonra tokayla saçlarımı arkaya topladım. Aynaya bakınca her şey tamamı. Sonra dairemin kapısına yöneldim, kapıyı açtım, anahtarım elimde tuttum. Umutluydum. Öyle umuyordum ki adam ona bir şey yapmamış olsun ve kadın ile ilgili her şey yolunda olsun. Öyle umdum ki, başının yanında yere düşmüş bir balta olmasın, onları barıştırayım. Bu komşularla yapacağım konuşmanın basit bir planını yapmaya karar verdim. Kibarca zili çalacağım. Biraz tereddütten sonra adam bana kapıyı açtığında kendimle ilgili bilgi veririm. Şunları söylerim: “Feride Bedevi, kız ortaokulu öğretmeniyim. Aslen Feyyum’luyum. Bu-raya terfi aldıktan sonra nakledilen ilk coğrafya öğretmeniyim. Aslında ben yalnız yaşıyorum. Sesinizle uyandım. Şimdi gece vakti ve sakin olmak daha iyidir. Her sorunun bir çözeni vardır. Önemli olan temiz kalplilik ve iyi niyettir. Bu konuya dâhil olmak için kendime izin verdim. Çünkü biz burada şehir merkezinden uzakta bir mahallede yaşıyoruz. Hepimiz sanki bir ağaçtan koparılmış gibiyiz. Hepimizin birbirinin kusurlarını örtmesi, birbirimize dost, aile ve sevdikleri gibi olması gerekiyor. Adam yüzümdeki gülümsemeyi görünce beni içeri davet eder. Edeplince girerim. Onu ve çay yapmasını söylediği eşini sakinleştiririm. Üçümüz çay içmek için oturduğumuzda aralarındaki havayı sakinleştirip yumuşatırım. Onların sorunlarıyla ilgili konuşmak için başlangıçta kendi sorunlarımdan bahsederim. Söylediklerimle rahatladıklarını, benim onlara kalbimi açtığım gibi onların da kalplerini bana açtıklarını hissedince onları sükûnete ve mantığa davet ederim. Onlara akıl veririm. Sevgiyi öğretirim. Sakinleşinceye kadar oradan buradan konuşuruz. Sonra onları aralarından su sızmayacak hale gelince, kalplerindeki kara bulutlar dağılınca yalnız bırakırım. Aralarındaki sorun süt gibi saf hale gelir, kaybolur. Daha sonra arkadaş ve komşu oluruz. Onlar bana, ben onlara ses oluruz. Sütçü geldiğinde okulda

olduğum için beni evde bulamadığı zamanlarda sütümü onlar alırlar. Çöle atılmış, çukurda ihmal edilmiş uyuz köpek gibi olmak yerine arkadaş oluruz.

Benim dairem ve onların dairesini ayıran boşluğu kararlılıkla geçtim. Gecenin bu geç vaktinde her şey bana sakin göründü. Yüksek parmaklıklar ardında kapıların sabit camlarındaki gözetleme deliğinden zayıf ışığın kaybolduğu karanlıkta kapının ziline basmak için yoklayarak elimi kaldırdım. Zil düşmesine basmadan önce kapalı kapıdan adamın sesi geldi. Yumuşak, şefkatli ve acı bir üslupla şöyle diyordu:

-Tamam, haklısın gel buraya, kucağıma gel tatlım. Pisi pisi pisi... Ama sen mutfaktaki her yiyeceğe elini uzatıyorsun. Senin yemeğin tabağında. Tamam mı. Gel yanıma. Pisi pisi pisi...

Karanlık etrafımı sardı. Hala uyuyormuşum gibi hissettim. Eve koştum, bacaklarımın beni taşıyacak gücü yoktu. Birinin beni gördüğü korkusuyla evimin kapısına vardım ve kapıyı arkamdan kapattım. Karanlık denizlerden güvenli karaya koşmuş gibiydim.

Kapalı kapıya sırtımı dayayarak birkaç dakika durdum. Korkudan nefes nefese kalmıştım. Korku, gerginlik, sakinlik, huzur ve memnuniyet hepsi bir aradaydı. Adam onu öldürmediyse de bir garipti. Sanırım cinlerle arkadaşlık ediyordu. Bütün bu gürültü ve çığlıklar ne için olacaktı? Kedi ile konuşmak akıllıca mıydı? Kedi insan gibi konuşur mu, akıllı mıydı? Kendime bir tokat attım. Yatak odama yürüdüm. Sokak kıyafetimi çıkardım. Aklım hala adam ile meşguldü. Ama sonunda kendimi bu işin yeni bir şey olmadığına ikna ettim. Bu deli şehirde hayat, kederli, stresli, krizlere karşı savunma halinde. Yaptıkları şeyin garip ve kural dışı olmasına bakmaksızın ona inanır hale getiriyor insanı.

Bu sonuca vardıktan sonra biraz sakinleştim. Şu andan itibaren dinlenmek için kendimi yatağa attım. Yatakta dönmeye başladım, daha geniş ve rahat göründü bana. Bacaklarımı uzattım, yanımdaki açık pencerenin kanatlarından içeriye dolan meltem esintisine karşı ayaklarımı uzattım. Derin nefes aldım, yanıp sönen yıldızların uzandığı, tertemiz gökyüzüne baktım. Gözlerim saman yolunu ararken uykum gelinceye kadar gökyüzünden gözlerimi ayırmadım.

O anda garip komşumu düşündüm. Bu esnada bana zavallı bir fakir gibi göründü. Yüzünü hatırlamaya ve belirlemeye çalıştım. Tamamen basit ama bir o kadar da kabul edilebilir ve hoş olduğunu keşfettim. Kendimi yatakta döndürürken uzun zamandan beri unuttuğum güzel bir uykuya teslim oldum.

INFORMATIVE ABSTRACT
PHENOMENON OF WOMAN IN SALVA BAKR'S
STORIES

Senem SOYER*

In this study, the short story called “Samanyolu” which was written by the Egyptian woman writer Salva Bakr and giving information about Egyptian women’s movement is aimed. This article also includes the translation of the story.

While the women’s movement known as feminism focused on ensuring women’s rights and freedoms, the situation in Egypt had periodic variations. Development of women and women’s movement in Egypt has experienced an evolving process with enlightenment and reform movements in the country. However, one of the major problems of the women’s movement is unable to address to the whole society and is limited to the elite class which is seen to have sharp borders among people.

One of the Egyptian women writers in modern Arabic short story Salva Bakr, presented the society’s perception to women to the reader through the eyes of women narrator in the story called “Samanyolu” (Derbu’t-tebbâni). Bakr, one of the feminist writers, has focused on the Egyptian women’s social position in her writing. In general, the author, who is focused on the world of emotions, is known as the voice of women with mental and physical disabilities. Bakr, whose works were translated into several languages, is a writer who is not so much prominent.

In this story, it is discussed that the thoughts and imagination of a woman who lives alone after her divorce about the sounds coming from her neighbour’s house. Moreover, the fear of the woman narrator is mentioned. As mentioned in the work, social expectations for women are in general domestic responsibilities, her responsibilities to her husband and child care. In this story, it is stressed that as long as the woman is silent, obeys to her husband and serves for him, she is perceived as a good woman. In this story, in which the first person singular was used as narrative, traditional-style shines out in statements about women. The narrator, who expresses women’s expectations from men in a romantic and detailed way, enlightens the spiritual world of women.

*Assist. Prof. Dr., Kırıkkale University, Faculty of Science and Literature, Chair of Arabic Translating and Interpreting (senemsoyer@gmail.com).

KAYNAKÇA

Bekr, Selva, Erânib, “Derbu’t-tebbâni”, Kahire, 3. bs., Mektebetu Medbûfî, 2004.

Suçin, Mehmet Hakkı, “Arap Öykücülüğünde Kilit Bir İsim: Yahya Hakkı”, Son Duvar, 1998, s. 30-31.

Es-Sa‘dâvî, Nevâl, Havva’nın Örtülü Yüzü, çev: Sibel Özbudun, İstanbul, Anahtar Kitaplar, 1991.

Soyer, Senem, Mısırlı Nevâl es-Sa‘dâvî ile Duygu Asena’nın Eserleri ve Edebi Kişiliklerinin Karşılaştırılması, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2013.